Misterele cuiburilor de hoţi

Desvăluiri palpitante

URMARE

LIMBAJ SPECIAL

Hoţii aceştia nu vorbesc ca noi toţi... ca mine, ca dumneata. Ei se servesc de un limbaj deosebit, cu care se fac înţeleşi între ei, fără ca nimeni să-i priceapă, în afară de cei iniţiaţi.

Astfel, buzunarul din dreapta sau stânga pantalonilor poartă în argot-ul lor denumirea de *crăcană*, cel de la spate *bulan*, cel

Mitan D-tru zis Târtanul, hoţ de buzunare, fură din genţi

dela piept *căldură*. Portmoneul se chiamă *coajă*, iar cân e doldora de franci: *tuflă*. Se întâmplă ca şi hoţii să se păcălească, deoarece în loc de hârtii de bancă, găsesc acte, şi, atunci, însamnă că sunt păgubiţi.

Operaţia, atât la *căldură*, cât şi la *bulan*, se face cu mare uşurinţă la urcare sau coborâre; la *crăcană* se obişnueşte răsucirea căpţuşelei, aducând, astfel, portmoneul la gura buzunarului, de unde e rapid înhăţat. Fireşte, în

Florica Singureanu, hoaţă de buzunare, fură din biserici

acest timp, complicii — ca la toate prilejurile — caută să distreze victima, cum am mai arătat. De cum a fost găsită aceasta, o semnalează, în graiul lor, cu termenul de *husen*.

Hoţii, între ei, se recunosc prin gâjâieli din gât. Cu acest semn distinctiv, domnul comisar şef a izbutit să prindă doi polonezi cari dădeau târcoale C. E. C.-ului, bandiţi internaţionali oploşiţi între graniţele noastre. La auzul salutului caracteristic, îl interpelă:

— Sie sind Raüber?

Poliţistul afirmă solemn:

— *Jawohl, ich auch Raüber.*

Şi improvizatul bandit îi ofti amabil să-i găzduiască în localul prefecturii, spre imensa lor buimăceală, văzându-se demascaţi.

„Trăgătorul" calificat trebue să ştie „să cânte" sau „să prăjească" ceeace, tâlcuit în limba urmaşilor lui Faraon, semnifică: „a ciordi". Hoţii între ei, se numesc *şuti*. Ca o onoare deosebită, „trăgătorului" i se zice şi *şutitor*, un fel de grad superior, în erarhia pungaşilor.

Banii, la rându-le, sunt astfel citaţi în vorbirea lor: *cotoare* sau *lovele*, asta ca generalitate. Şi, apoi, pe compartimente: sutele de lei sunt *carboave;* miile, *bătrâne*, hârtiile de cinci sute lei, *ţărănci*.

SENTIMENTE PATERNE

Ca în orice industrie, „onorabilă" şi „rentabilă", pungaşii de buzunare „lucrează" pe categorii; sunt aşa zişii împărţiţi pe „specialităţi". Mă rog, fiecare cu anii săi de ucenicie şi apoi, cu carnet de calfă. Şi nu invadează nici unul în ramura celuilalt, ci îşi exercită „meseria" numai în domeniul în care s'a aplicat. Căci fiecare teren de activitate cere îndemnări anumite, are tainele sale, pe cari, dacă nu le cunoşti, rişti să-ţi frângi gâtul... nu numai să nu te alegi cu nici un „câştig" dar să ţi se „răpească" pentru un timp, dreptul de a munci, în fructoasa carieră ce ţi-ai ales...

Să enumărăm „specialităţile", stăruind, pe ici-colo, asupra caracteristicilor fiecăruia, presărând şi cazuri adecuate, episoade înregistrate în vastele arhive ale Siguranţei. Să punem în frunte, nu ca o pecetie de distincţie, ci din capriciul condeiului, pe apaşii cari operează în tramvaie şi autobuze, despre cari vom vorbi în curând mai amănunţit; aceştia n'au o denumire precisă... sunt hoţi pur şi simplu; li se zice doar ca alintare, trepăduşi; vin apoi *trenerii*, cei cari au drept câmp de exploatare trenurile... şi, în compartimentul acesta, câştigurile sunt considerabile. E clasat chiar ca cel mai bănos, după cum şi este realitate.

Trenerii nu sunt oameni de rând, nu.. Se poartă deghizaţi, au proprietăţi, frecventează cafenelele şi bodegile de clasa 'ntâi... nu bănueşti întru nimic din atitudinea lor tristă lor îndeletnicire. Unii sunt însuraţi (majoritatea chiar), pater familias cu atenţiuni înduioşătoare pentru vlăstarele lor.

Unul din procedee:

Se sue într'un vagon, înarmaţi cu câte o valiză sau servietă... şi caută, de obiceiu, să se instaleze într'un cupeu unde zăresc că există în plasă o valiză sau servietă asemănătoare cu a lor. Aci e punctul nevralgic... secretul biruinţei. Dacă n'au abonament pe linii c.f.r., biletul cumpărat e pe distanţa cea mai mare, fiindcă nu se poate şti unde va fi dată lovitura; imediat după plecare, sau pe o lungime mai apreciabilă de traseu.

Şi iată unul din cazurile extrase din analele poliţiei.

La coborârea la destinaţie, un pasager constată că valiza-i e umplută cu hârtii şi ziare, lipsind din ea obiectele ce le conţinea, precum şi suma de una sută mii de lei. Agitaţie, mâhnire, fierbere... toate, apoi, transmise la Siguranţă, sub formă de plângere.

— Domnule comisar şef, am fost jefuit în tren — se tângue nenorocitul păgubaş.

Şi, fără să aştepte vreo invitaţie specială, continâ, în fraze ciuntite, schiloditi de cuvinte, bogăţie de exclamaţii, întretăiate chiar de câte o lacrimă înăbuşită să-şi fălfâe durerea:

— M'a sărăcit... banii erau ai societăţii de textile... îi încasasem dela diferiţi furnizori din provincie. Ce mă fac? Vă rog, găsiţi pe mizerabilul de hoţ.. Ce ticăilos! Cum de mă nimeri tocmai pe mine? Să fi ştiut, nu mă urcam în tren, că mai aveam termen o zi, dar eu mă grăbesc. Fir-ar graba a dracului!

Şi se tot şterge pe frunte, pe cap, pe obraz... şi batista-i se udase leoarcă. Era un om scund, corpolent... aproape să fie lovit de o congestie cerebrală. Comisarului i se făcu milă, cât era de obişnuit cu asemenea scene şi cu sufletul oţelit de mizeria umană ce i se perindă cotidian pe dinaintea ochilor.

— Ei lasă — cercă să-l consoleze — l-om găsi noi. Aşa e viaţa omului, plină de necazuri şi de mişei (filozofă circumstanţial, în chip de mângâiere). Nu-ţi aminteşti dumneata cam ce fel erau tovarăşii de călătorie?

— Păi de, — băigui victima — ştiu eu. Nu prea le-am dat atenţie.

— Bine, dar aşa, superficial măcar... — căută poliţistul să-i stimuleze memoria.

— Apoi, — îşi holbă reclamantul privirea în tavan, — erau... erau vreo două cucoane.

Şi tăcu.

— Numai cucoane? îl îmboldi din nou comisarul.

— ...ba şi un domn... nu prea tinerel... ca la patruzeci de ani.... foarte elegant îmbrăcat, cu şapcă de voiaj şi nişte mănuşi de aţă cu găurele

— Aha.. Şi? Altul?

— Altul — repetă mecanicească celălalt. Mai era unu gros şi cam înalt pe cât părea, dar ăsta dormea în şir.

— Ai eşit vreodată pe culoar?

— De, drumul era lung şi m'am coborât de câteva ori prin gări, de am băut un spriţ... cu o brânzoaică.

— Am înţeles — rezumă comisarul, sub imperiul unui gând.

Şi scoţând un teanc de fotografii dintr'un sertar, le risipi în capătul biroului.

— Ia şezi colea şi vezi: recunoşti pe vreunul din ei aci?

Voiajorul le înhăţă lacom, resfiră câteva printre degete, cu ochii încordaţi, şi, deodată strigă triumfător:

— Uite, ăsta e!

Dar, nici o clipă în urmă, îşi reveni.

— Nu, nu e ăsta... nu seamănă.

Puse, însă, cartonul de o parte. Poate că tot ăsta e. Ia să mai examinez şi pe alţii. Şi contemplă, cu o căutătură critică, când o fotografie, când alta, înşirându-le la un loc şi iar despărţindu-le, ca spre a le verifica mai minuţios cu rezidurile memoriei. Iar,, după ce termină tot stocul se decide asupra a opt:

— Parcă aceştia ar fi.

— Bine, zise comisarul, trecându-le, cu o repeziciune de expert, în revistă. Scrie jalba şi ad'o încoace. Şi vino şi cu valiza.

Iar când aceasta fu supusă controlului, abia acum constată păgubaşul o sumă de vestigii ce îndicau că nu-i aparţine, ci că a fost schimbată cu a lui. Poliţistul zâmbi.

— Lasă acum pe noi. Dormi fără grijă.

— Da? Se bucură voiajorul.

Şi, într'o expansiune firească, gata să-l îmbrăţişeze. Numai că anchetatorul nu era dispus de asemenea efuziuni. El îşi îndeplinea doar datoria. Cum fu singur, îşi şopti ceeace de mult trăia în fundul minţii sale.

— E Silică Ganulea ăsta.

Şi, fără zăbavă, singur, neînsoţit de nici un agent, descălecă într'o stradă apropiată de centru, la o casă împunătoare, cu marchiză fastuoasă, vestibul cu cuie cu oglindă, hol cu covoare de preţ şi încăperi cu confort distins. Fu primit de un bărbat cochet, în pijama de mătase, ras ca în palmă şi mirosind a prospeţime, ca după bae.

Nici n'aşteptă ca vizitatorul să deschidă gura, să se recomande, să expuie cauza ce-l aduce... pe cine caută, nu... ci el fu cel dintâi care vorbi.

— Ştiu pentru ce vii... dar nu sunt eu, ci Smartz.

Şi, cu un deget la gură:

— Te rog, vorbeşte încet... să n'audă copilul. E alături cu mamă-sa. Nu vreau să afle ce face tat-său. Te rog.

Poliţistul n'avea de ce să nu-i respecte implorarea, cu atât mai mult că obiectivul era atins, hoţul din tren fusese descoperit, era Smartz, care şi fu luat ca din oală şi depus la adăpostul ce i se cuvenea.

Totuşi, mă obsedează o problemă: Ganulea, acest „trener" cu sentimente atât de duioase pentru fiu-său, a ispăşit multe osânde. Cum a făcut de l-a ascuns de acesta, căci, oricum: „urciorul nu merge de multe ori la fântână". Comisarul, în curent cu totul, mă lămureşte.

— Are o sistemă foarte simplă: de câte ori e la puşcărie, înseamnă că a plecat în străinătate, în călătorie de afaceri. Aşa comunică nevastă-sa copilului şi copilul n'are de ce să nu creadă.

(Va urma).

ION NEDELCU

Moartea lui Caton Theodorian

Duminică la ora 5 dim., a încetat din viaţă, în Capitală, Caton Theodorian, preşedintele societăţii autorilor dramatici.

S'a născut la Craiova în anul 1877.

Dela vârsta de 16 ani a început să scrie proză şi versuri în „Literatorul" şi schiţe în revista literară.

La 20 ani, a oferit teatrului Naţional din Craiova o localizare: *„Manopere electorale"* şi la aceaş vârstă se prezintă la teatrul Naţional din Bucureşti cu o lucrare originală „Patimă".

Adevărata sa carieră literară începe la 1908 cu romanul „Sângele Solovenilor" editat de „Minerva". In anul următor dă în aceeaş editură volumul „Calea sufletului"; în 1911 „La masa calicului"; în 1914 „Flacăra", la care colaborează asiduu, editează „Povestea unei odăi".

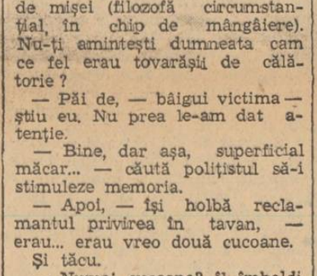

CATON THEODORIAN

In teatru se manifestă abia în 1912, cu „Ziua cea din urmă", un act scurt jucat de compania Marioara Voiculescu la teatrul Modern.

Peste trei ani, la 25 Martie, 1915, se joacă la teatrul Naţional din Bucureşti, comedia dramatică în patru acte *„Bujoreştii"* care obţine un frumos succes.

In anul următor teatrul Naţional îi primeşte *„Comedia inimii"*.

După războiu a mai dat teatrului Naţional piesele: *„Nevestele domnului Pleşu"*, „Stăpâna", „Greşala lui Dumnezeu" şi „Jucării sfărâmate".

A tradus pentru teatrul Naţional „Trecu o femee" de Romain Coolus „Amicul meu Tedy" de André Rivoire, iar din literatura franceză „Moarta înamorată" a lui Théophile Gautier, „Procesul Clemenceau" de Al. Dumas-fiul, precum şi alte lucrări străine.

A colaborat la mai multe reviste din ţară şi de peste munţi.

In 1916 a fost ales membru în comitetul de lectură al teatrului Naţional.

A fost printre fondatorii Societăţii scriitorilor români, iar la 1923, a fost ales preşedinte al societăţii autorilor dramatici români.

In 1927 a fost ales a doua oară membru în comitetul de lectură al teatrului Naţional din Bucureşti, iar în 1934 din nou preşedinte al societăţii autorilor dramatici români.

Intre timp a ocupat şi funcţiuni în stat. Intre 1907-1909 a condus prefectura de Vâlcea; apoi inspector al consiliului superior agricol pentru judeţele Vâlcea şi Buzău. La 1927 inspector general în ministerul cultelor şi artelor.

In 1936 a fost ales pentru a treia oară preşedinte al societăţii autorilor dramatici români.

In Noembrie 1936 i s'a jucat la teatrul Naţional din Bucureşti piesa *„Jucării sfărâmate"*.

Inmormântarea va fi mâine Marţi ora 2 d. a. la cimitirul Sf. Vineri.

Domnii abonaţi sunt rugaţi ca la orice reclamaţie sau schimbare de adresă să binevoiască a ne trimite eticheta cu care primesc ziarul, iar spre a fi prompt serviţi, la reînoirea abonamentului să lipească pe cuponul mandatului poştal eticheta abonamentului expirat.

PENTRU FILATELIŞTI

ULTIME APARIŢII FRANCEZE

Cele din urmă timbre franceze emise, încep să circule pe piaţă. Din seria cu cap de Mercur au apărut valorile 0 fr. 25, verde-măsliniu şi 0 fr. 15 portocaliu, care s'au adăogat celorlalte valori apărute până acum.

Un timbru de binefacere de 0 fr. 65 + 0 fr. 60 a fost pus în vânzare la 1 Decembrie. El înfăţişează un student şi o infirmieră într'un peisagiu de munte. Timbrul poartă legenda: „Comitetul superior de opere sociale, în favoarea studenţilor".

A mai fost emis un timbru de 0 fr. 20, cap de Mercur, prestampilat şi un 2 frs. înfăţişând Arcul de Triumf din Orange, acesta pe ziua de 15 Decembrie c. S'a emis şi un 0 fr. 80 tot prestampilat.

JAPONIA

S'a emis două mărci noui: de 10 s. carmin şi de 25 s. cenuşiu.

O COLECŢIE VANDUTA CU 261.500 FR.

Sa vândut, la Paris, cu 261.500 fr., o prea frumoasă colecţie de mărci franceze, coloniî şi alte ţări. Un timbru de 1 fr., vermillon, France 1849, ştampilat, s'a vândut cu 3.580 fr.; Două 80 c. carmin, din 1853, (tête-bêche), deşi erau defectuoase, au fost adjudecate la 3.100 fr.

Un 5 fr., cenuşiu-albastru, din 1867, cu punct luminos, a atins 1. 660 fr.; un bloc de patru 0 fr. 75, roz, din 1876/77, a fost cotat la 2.350 fr., iar cele 27 timbre din tipul „Grupul retipăririi Granet", s'au ridicat la 2.380 fr. Un 0 fr. 25, negru pe roşu, „Margine de frunză", din coloniile franceze (1877), a atins 2.300 fr.

Un 0 fr. 15 pe 0 fr. 30, cenuşiu, din Congo francez (1900), ştampilat pe plic, uşor îndoit, a fost plătit cu 2.700 fr.

Un 0 fr. 65 pe 0 fr. 61, din Madagascar (1896), ştampilat, a obţinut 2.300 fr., iar un superb ½ t., albastru, din cele Două-Sicilii (1860), Trinacria, ştampilat pe un ziar, a fost plătit cu 5.800 fr. Un 3 pf. roşu, din Saxa (1850), uşor subţiat, a fost vândut cu 4.250 fr. iar o colecţie mică din Europa cu 3.500 fr. francezi, ceeace face 261.500 fr., în lei în bani româneşti.

——xXo●oXx——

General R. Rosetti: „Familia Rosetti"

COBORATORI MOLDOVENI AI LUI LASCARIS ROUSAITOS

Pentru interesul deosebit pe care-l reprezintă trecutul vechilor familii de la noi şi deopotrivă din pioasă datorie către premergătorii săi, d. general R. Rosetti, membru al Academiei Române, a alcătuit o istorie sumară a familiei Rosetti, care a jucat un rol mare în istoria Modovei dela mijlocul veacului al XVII-lea şi până în zilele noastre.

Volumul I înfăţişează numai ramura moldovenească a acestei familii.

După o scurtă prefaţă, în care arată temeiurile pentru care a întreprins lucrarea, autorul spune că a căutat să arate documentar existenţa fiecărui Rosetti, înrudirea sa cu alţi Rosetti (ceea ce a slujit la alcătuirea arborelui genealogic anexat lucrării), precum şi biografia fiecăruia, întrucât o îngăduiesc documentele ce le avem.

In schiţa istorică ce urmează se învederează că tradiţia familiară arată că Rosetteştii ar fi de origină italiană, documentar însă se poate dovedi numai că vin din Constantinopol. Se arată de asemenea care este herbul familiei (trei trandafiri), lozinca sa: **Sereno aut nubilo sospes** şi se discută asupra chipului de ortografierea a numelui, care pe lângă alte forme deosebite (datorite chipului de a transpune în diferite limbi, felul cum se pronunţa el), a păstrat în mod constant forma: **Rosetti**, cum este scris întâia oară când se găseşte într'un document.

Sosiţi în Moldova în mijlocul veacului al XVII-lea, Rosetteştii din a doua generaţie, cunoscută documentar, capătă imediat o mare însemnătate (Antonie devenind domn) prin isteţimea lor, prin avere şi influenţa pe care o capătă, prin căsătorii şi încuscriri în rândurile marei boerimi.

In generaţia a treia, Iordache, nepot de frate al lui Antonie Vodă, devine de fapt stăpânitorul Moldovei, schimbând domnii după placul său, dar suferind şi multe lovituri din pricina vrajbelor în care a fost amestecat.

Generaţiile următoare au ocupat mereu slujbele de seamă ale ţării, fiind cu totul asimilaţi boerilor de origine pământeană, ale căror idealuri le-au împărtăşit şi la ale căror lupte au luat o parte de cinste. Găsim pe Rosetteşti în toate ramurile de activitate aşa că istoria neamului lor este în mare parte istoria Moldovei din aceste veacuri.

Urmează apoi biografiile tuturor Rosetteştilor (347) la care se adaogă 60 reproduceri de portrete şi fotografii (unele în culori) 73 facsimile şi iscălituri şi 12 facsimile de peceţi.

Biografiile cuprind multe date inedite şi au în note documente şi scrisori necunoscute până azi.

Lucrarea se închele prin şapte indice: de nume ale Rosetteştilor, de nume ale altor familii, de localităţi, cronologie de date, ale iscălîturilor, al sigiliilor şi al portretelor

Preţul abonamentului la ziarul UNIVERSUL este

Lei 750 pe un an
„ 380 pe 6 luni
„ 200 pe 3 luni

Înţelesul spiritual al sărbătoririi „Anului Nou"

La popoarele vechi şi la români

Din mulţimea formelor, riturilor aproape religioase şi a ceremoniilor legate de începutul noului an, se desprinde atotstăpânitor sentimentul de „mai bine" pe care suntem atât de fericiţi să-l primim prin urările şi darurile ce ni se fac şi pe care la rândul nostru suntem atât de mulţumiţi să-l înstăpânim în fiinţa şi conştiinţa celorlalţi.

Datorită acestui sentiment puternic, s'au păstrat în viaţa mai tuturor popoarelor şi raselor, cele mai îndepărtate amintiri şi culturi ale începutului de an, ajunse până la noi ca realităţi încă vii ale ideilor, mentalităţii şi concepţiunilor de viaţă care au stăpânit şi condus omenirea în decursul vremurilor.

Oricât ni s'ar părea de neînsemnate, în virtutea obişnuinţei care fac din noi credincioşi împlinitori ai lor, sub înfăţişarea lor curtenitoare, împunătoare sau fantezistă, ele ascund în fond un înalt înţeles moral şi spiritual, din care se vădeşte însăşi aspiraţia sufletului uman către ideal şi cât mai multă desăvârşire spirituală.

Adâncind această ideie fundamentală în vechile religiuni ale omenirii, ca şi în tradiţiunile şi obiceiurile păstrate cu iubire şi pietate de diferitele popoare ajunse până în epoca noastră, vom putea constata nu fără legitimă mândrie şi mulţumire, cum în datinile şi obiceiurile poporului român, ideia spirituală legată de începutul anului nou şi-a păstrat nu numai formele celui mai arhaic cult al luminei şi vieţii, dar s'a integrat adânc în concepţia şi manifestările cele mai înalte ale vieţii lui.

Este în deosebi recunoscut că moartea — ca fenomen — a trezit primul sentiment puternic în conştiinţa omului primitiv, Faptul acesta este cu atât mai explicabil cu cât tirania morţii continuă să domine conştiinţa omului modern. Moartea fu deci pentru om, prima taină. Ea puse fiinţa umană înaintea celorlalte mistere, până la venirea lui Isus Hristos. Ea ridică gândul simplului muritor dela văzut la nevăzut, dela trecător la etern, de la uman la divin. De aci puterea cultului morţilor care în vechile religiuni domină atât de hotărîtor viaţa inşilor, ca şi a neamului. Tot din acest cult al morţilor, ca ideie fundamentală a vechilor religiuni, a luat naştere nu numai sacerdoţiul ci şi regalitatea. In vechea Eladă ca şi în Roma antică regii n'au fost decât „regi-preoţi". Ei nu numai că erau intronaţi printr'un ceremonial religios, dar autoritatea lor provenea ab origine din aceea de pontif al cetăţii. Fie că se numea — ca la vechii athenieni rége prytan sau uneori archonte, sub aceste denumiri diferite era desemnat de fapt acelaş şef al cultului, având menirea să vegheze la păstrarea lui, prin săvârşirea sacrificiilor, rostirea rugăciunilor şi prezidarea la ospetele sacre. In tratatul său „Politica" (VI, 5, 11) Aristotel precizează acest caracter iniţial al regalităţii, în felul următor: „Grija sacrificiilor obşteşti ale cetăţii aparţine, după tradiţia religioasă, nu unor preoţi speciali, ci acelor inşi care-şi deţin demnitatea dela cămin — adică dela focul sacru familial — şi care se numesc alţi regi, dincolo prytani şi în alte părţi arhonţi".

Ca cel ce a cunoscut cel mai bine constituţiile cetăţilor greceşti, Aristotel dovedeşte deci, că cele trei denumiri sacerdotale au fost mult timp sinonime şi ele reprezentau de fapt pe acelaş preot al cetăţii care-şi trăgea origina demnităţii şi a puterii din cultul sacru al căminului simbolizat prin focul nestins şi curat.

Dacă prin origina lui solară şi prin caracterul lemnului ce-l alimenta focul sacru trebuia să-şi păstreze neatinsă puritatea iniţială, cu atât mai mult cel investit cu calitatea de veghetor al flăcării sfinte trebuia să fie personificarea purităţii.

Virgiliu ca şi Plutarc insistă în mod deosebit asupra interdicţiei de a se întreţine focul sacru cu vre-o altă esenţă de lemn, în afară de cele admise de religie. Bătrânul moralist Caton, ca şi Ovidiu în „Fastele" lui — lămureşte interdicţia nu numai în sensul ca nici un obiect murdar să nu fie aruncat în foc, dar în sens figurat ca nici o faptă vinovată să nu fie săvârşită în prezenţa focului sfânt.

Acest spirit de virtute şi desăvârşire, Romanii îl reînsufleţeau în mod simbolic, în fiecare an la 1 Martie, data reînceperii noului an, printr'o ceremonie sacră, păstrată la daco-români prin arderea gunoaielor în aceeaşi zi.

Faptul că Mars sau Martie, era la Romani bătrânul zeu naţional, al forţei creatoare, al primăverii, a făcut şi anul Romei să înceapă cu luna consacrată acestui zeu. Dar alături de acest început al anului lunar, se admitea uneori şi un altul, acela al lunei lui Janus, cult atribuit regelui Numa. Se regretă mult, de către cercetători, lipsa unor elemente de edificare asupra acestui dualism.

Cei mai mulţi dintre cunoscători cred că Ianus deschidea anul în calitatea sa de zeu al Soarelui, credinţă de care ne vom ocupa în legătură cu străvechiul cult al apelor în Dacia preistorică, cu prilejul Bobotezei la Români.

La 1 Martie deci — zi rămasă în amintirea poporului român şi prin cultul „Mărţişorului", fiecare familie — după mărturia lui Macrobiu în „Saturnaliile" lui, — trebuia să-şi stingă focul sacru al căminului şi să-şi aprindă neîntârziat un altul. Reaprinderea se făcea însă cu respectarea riguroasă a unui ritual sever. In primul rând era oprită întrebuinţarea cremenei sau a ferului, deci a pietrei şi metalului, ce serveau de obişnuinţă ca arme de luptă.

Singurile mijloace îngăduite — după spusa autorilor mai sus amintiţi, era aprinderea lemnului indicat de religie şi aici ar fi o reminiscenţă a „Sânmedriului" nostru — a bradului cu frunza cruciferă — aprins de ciobanii noştri printr'un ritual deosebit, — sau îşi reaprindeau focul sacru prin frecarea cu iuteală a două bucăţi dintr'un lemn indicat până eşeau scânteile şi se aprindeau.

Intregul ceremonial şi mai ales severitatea riturilor observate arată cu prisosinţă că strămoşii noştri latini, mai mult decât utilitatea obiectului, vedeau în focul lor sacru puritatea spirituală a luminei cereşti pe care o păstrau cu sfinţenie şi căutau s'o transpună şi în viaţa lor pământească. Că socoteau acest foc ca ceva viu şi divin, rezultă din cultul pe care i-l acordau şi din formele simbolice ale acestui cult.

Tradiţia Romei ne arată totdeauna pe regi drept preoţi. Cicerone spune despre Romulus că „era instruit în ştiinţa auguralâ" şi „că a întemeiat cetatea eternă, urmând riturile religioase"; iar Tit-Liviu, vorbind de Numa, ca al doilea rege, arată cum s'a ajuns la întemeierea colegiului flaminilor, spunându-se că Numa „îndeplinea cea mai mare parte din funcţiunile sacerdotale; dar prevăzând că urmaşii săi, având adeseori războaie de susţinut, n'ar fi putut totdeauna să vegheze la respectarea sacrificiilor şi a **instituit flaminii pentru a înlocui pe regi când aceia vor lipsi din Roma".**

Faptul e că odată cu războaiele la care luau parte reală, regii şi-au dat seama că sunt impropriî de a mai împlini ritualele sacre cu mâinile ce vărsaseră sânge. Astfel, în Euripide, Oreste, ucigaş al mamei sale, îi strigă lui Menelas: „Da, e drept, ca fiu al lui Agamemnon să domnesc în Argos", la care Menelas îi răspunde: „Eşti tu în măsură, tu un ucigaş să atingi vasele apei sfinţite pentru sacrificiu!"

Tot astfel Nicolas din Damas (în Frag. hist. graec. t. III p. 394) arată cum un fost rege al Sycionei a fost detronat, pentrucă, mâna lui, fiindu-i murdărită printr'un omor, nu mai era în măsură să aducă jertfe". Ne mai putând fi deci preot, nu mai putea fi nici rege.

Sărbătoarea „noului an" deci, era o zi simbolică de purificare, de renaştere spirituală şi morală, nu numai de bucurie pentru reînvierea naturii prin puterea Soarelui şi a luminii.

Chiar în cel mai îndepărtat Orient, în acel mare imperiu al Perşilor, unde înţeleptul Zoroastru îsbutise să spiritualizeze idealizând credinţele primitive care divinizau elementele, cultul noului an se adresa tot focului, ca o emanaţie sacră a Soarelui.

Iar Magii acei deţinători ai tainelor înalte aşteptau ca întreaga omenire veche de altfel, „Naşterea lui Mesia — Acel adevărat Răsărit al lumii, Lumină a cunoştinţii" pentru ca ei, cei dintâi, să se unească prin mistică revelaţie, Naşterii divine a Mântuitorului spre a mărturisi astfel, că înaintea acestui astru moral trebuiau să se plece cele mai curate idei religioase ale lumii vechi.

Toate vechile religiuni nu făceau de fapt, ca şi mozaismul decât să pregătească „răsăritul cel de Sus", naşterea Fiului lui Dumnezeu.

Astfel la acele popoare adoratoare ale focului, sărbătoarea cea mai solemnă era „Nuruzul" sau începutul anului, care se celebra la echinocţiul de primăvară şi dura şease zile.

„La această epocă — spun textele lor sacre, Ormud, geniul binelui şi al luminei, triumfând asupra răului şi a întunerecului, a creiat lumea şi tot ceeace ea cuprinde. La această epocă a fost promulgată legea sfântă şi că trebue să aibe loc învierea".

In zorii primei dintre cele şease zile care erau puse sub invocarea specială a lui Orsmud, un tânăr frumos, care aşteptase la o oarecare depărtare de palat să vadă răsărind primele raze ale zilei, se ducea să bată la uşa regelui.

Suveranul, la auzul acestui pot, întreba cine este acel ce lovea astfel. „Deschideţi", răspundea tânărul, mă numesc „Beni", vin din partea lui Orsmud şi vă aduc nove an!

Atunci se deschidea uşa şi în urma tânărului purtător al noului an, venea un altul care ţinea o cupă de argint plină cu grâu, cu orz, cu ovăz, cu orez şi câteva monede cu totul nouă. El aşeza această cupă înaintea regelui, care o lua mulţumind pentru darurile simbolice ce-i erau aduse.

In acest moment soseau demnitarii statului pentru a-i aduce omagiu Suveranului.

Unul dintre ei îi oferea o pâine, din care regele mânca o parte şi al cărei rest îl împărţea apropiaţilor săi, spunând tuturor că pentru noul an s'ar cădea să-şi reînoiască tot ceea ce depinde de om să reînoiască, ceeace trebuia înţeles nu numai în sensul material, ci mai ales în sensul moral; căci fiecare încerca să-şi cureţe nu numai conştiinţa în sensul luminei spirituale a lui Zoroastru, dar era obiceiul ca hainele ca şi uneltele vechi să fie înlocuite cu altele noi.

Dar această idee a renaşterii spirituale prin pace — o relevă Tacit, chiar la triburile cele mai războinice ale germanilor dela ţărmurile Balticei, care odată cu ivirea Anului-Nou, îşi ofereau deopotrivă omagiile lui *Hirmensul* şi lui *Krodo* zei ai producţiilor naturale şi ai războiului.

Odată cu ei vechii germani, la acelaş equinocţiu de primăvară în fiecare an o mare sărbătoare celebrată în cinstea zeiţei *Herta* (Pământul mamă) şi spre prăznuirea creaţiunei lumii şi a primului om.

Intr'o pădure sacră, se găsea un car pe care se afla statuia zeiţei, acoperită ca şi a zeiţei Isis de un văl pe care nimeni n'ar fi îndrăsnit să'l atingă fără să piară.

Pe acest car, tras de junici albe zeiţa era plimbată, pe diferitele pământuri pe care trebuia să-şi reverse binefacerile, văzându-le fără a fi văzută.

Era sărbătorită pretutindeni ca principiu al maternităţii: o preamăreau pentru creşterea familiei; pretutindeni pe unde trecea răsunau cântecele şi strigătele de bucurie şi de viaţă. Şi după ce trecuse pentru a aminti oamenilor că au cu toţii o origine comună, **că erau cu toţii copii ai Pământului,** nu se mai vedea nicăeri decât ospeţe, adunări de plăcere cu manifestări de prietenie reciprocă.

Tot timpu cât dura sărbătoarea — spune Tacit — toate armele rămâneau închise, pentru ca nimeni să nu ultragieze pe mama geniului uman, aruncând asupră-i sângele copiilor ei".

Spaţiul nu-mi îngăduie să fac o incursiune mai largă în vechile credinţe şi nelegiuiri.

Eminentul egiptolog francez Moret, a demonstrat însă, bazat pe descifrarea hieroglifelor, cum vechea castă a preoţilor egipteni nu numai că ştiau data naşterii lui Mesia, dar că au subţinut lui Mesia pe Osiris, fapt dovedit prin ultimele descoperiri în marea piramidă a lui Keops, unde este indicată nu numai naşterea ci întreaga viaţă a lui Isus, până la crucificare şi înviere.

Toate aceste rituri şi credinţe, culminează în vechile credinţe ale poporului român, legate de anul nou.

Putem spune fără exagerare şovină — că datinile, obiceiurile şi credinţele noastre legate de începutul anului, atât prin superioritatea conceptiilor şi a substratului lor mitologic, cât mai ales prin caracterul lor de înaltă şi pură spiritualitate, se închid şi rezumă ceeace toate celelalte religii străvechi şi obiceiuri mai nouă, oferă fiecare în parte.

Un studiu de serioasă adâncire ştiinţifică ne dă dreptul să credem, ceeace cu atâta autoritate afirma eminentul nostru jurist şi academician Andrei Rădulescu. *(Satul,* trecutul şi structura lui juridică), că nu magnificul Orient, a fost după cum se crede leagănul şi locul de plecare al tuturor popoarelor şi tuturor credinţelor bătrânului nostru continent, ci Dacia noastră.

In această privinţă nu numai fauna şi flora, dar mai ales străvechile credinţe sunt pretioase vestigii ale unei străvechi şi strălucite civilizaţuni şi epoci de spiritualitate.

Faţă de lipsa dovezilor scrise, este concludentă legenda, după cum povestesc scriitorii clasici, oracolul dela Delphy în timpul equinocţiului de primăvară, răsunea mut timp de câteva zile, dându-se drept raţiune a acestei tăceri, că în acest timp Apollo — ca zeu al luminei — lipsea din templul lui pentru a merge să ia parte la sărbătoarea solemnă pe care o celebrau în cinstea lor, Hyperboreenii, vechii locuitori ai Daciei.

„Zeul" adaogă poetul Pindar în cântecele lui, ar fi neglijat cu atât mai puţin să facă acest drum, cu cât simţea o rară plăcere la aclamaţiunile vesele pe care le obişnuesc aceste neamuri barbare în tot timpul sărbătorii.

La aceste serbări — după spusa scriitorilor antici — s'ar fi jertfit asini, întrepelându-se faptul să zeul spiritului simţea cea mai mare plăcere să-i fie sacrificat simbolul ignoranţei.

Până şi această credinţă nu-i lipsită de o adâncă allegorie. Faptul e însă, că Grecia antică, recunoştea că odată cu venirea noului an, de care erau legate cele mai mari celebrări festive ale omenirei vechi, însuşi zeul Apollo — zeul spiritului şi al luminei — după concepţia celor vechi, îşi părăsea somptuosul templu, pentru a veni în Dacia să se împărtăşească nu cu „barbarii" ci cu „nemuritorii Geto-Daci". cum îi numeşte dela Homer şi Hesiod până la Herodot, din bucuria marilor serbări de renaştere spirituală, de vreme ce suprema lor preocupare era pregătirea şi câştigarea nemuririi sufletului, în sensul credinţei într'un singur zeu, Zamolxis.

Colindele şi obiceiurile noastre de anul nou — închid în ele urmele luminoase ale unei vieţi de muncă şi superioară moralitate dusă de neamul nostru pe pământului lui strămbun.

Cezar Boliac afirmă, că în trecut Sorcova — reprezenta încă un rit sacru în viaţa poporului român şi că în ziua Anului Nou marele logofăt, deci primu demnitar al statului, mergea la mitropolit de-i ducea în caleaşca domnească sorcova vie din ramuri înflorite, ca după aceea însuşi mitropolitul ţării să meargă la domn şi să-l sorcovească solemn, după străvechiul ceremonial, urându-i ani mulţi de domnie rodnică pentru el şi ţară. Lipsa spaţiului ne opreşte de a stărui mai mult asupra deosebitei însemnătăţi a acestei datine, ca şi a celorlalte cum e „Pluguşorul" şi „Buhaiul", etc.

Faptul e că acea cântare simbolică „Mâine anul se 'noeşte" e mai mult decât un colind sau o urare, în ea cuprinzându-se cea mai sfântă aspiraţie colectivă a românismului pentru o adevărată prefacere 'n fire şi 'n suflete.

Şi ce apoteoză mai frumoasă a acestei profunde însetări de renaştere fizică şi morală, cu totul superioară ca poezie şi simbol străvechiului cult germanic al zeiţei Herta, decât această arătare a cerbului păduriloc noastre (Colinde, Sabin Drăgoi) care în noaptea sfântă, opreşte ceata vânătorilor înarmaţi pentru a le proclama prin graiul lui de dobitoc nevinovat imperativul păcii divine pe pământ:

„In poiana muntelui
Iasă cerbul Domnului
Cu coarnele rămurite
Cu mitele aurite
Hai! Lerui Doamne!
Ho! Ho! Ho! Nu vă 'narmaţi
Nici nu mă săgetaţi
Că pe cer azi s'a ivit
Un luceafăr strălucit
Hai!...
Că astăzi fiul cel sfânt
Pace aduce pe pământ:
Sânge astăzi să nu curgă
Lacrimi azi să nu se scurgă!
Hai! Lerui Doamne!
Vânătorii îmi căderau
In genunchi şi se rugau
Câinii toţi îi adunau
Din săgeţi cruce făceau
Hai! Lerui Doamne!

Fie ca înţelesul spiritual al sărbătoririi Anului Nou să pătrundă, cât mai adân